

K O R U N K

A NOVISZÁDI RÁDIÓ IRODALMI
FOLYÓIRATÁNAK ANYAGÁBÓL

Szerkeszti :
HERCEG
JÁNOS

Szelíd szó

*Már mindent betemet a hó.
Szelíd szó, te szegény,
Szelíd szó, te didergő,
Hol egy szöglet, hol te megbujhatnál?
Más madarakkal délre nem szállhattál?*

*Már mindent betemet a hó.
Ma fehér, holnap piros lesz a hó.
Mit ér a nap, hogy ha te fázol?
Mit ér a föld, a hős, a győzelem,
Mit ér, ha útján terajtd gázol?*

*Vallok én, ki harcos harci sorban,
Utánad vágyom, csak téged szeretlek,
Bősz trombitazengés, fegyvercsörgés közt
Óvó, síró tenyérrrel nyúlok utánad
S lengő hars zászlók között
Gyenge szárnyad suhogását lesem.*

Moszkva, 1936

Sinkó Ervin

L é v a y E n d r e

Dalolj Pájó, dalolj!...

— Hegyi történet —

Különös ez a világ és temérdek benne a szépség, az ismeretlen szépség — ... és az a kérdés úz folyton, hogy megtalálod-e?

Ilyenek a képek, az arcok, a melódiák...

A hegyek néha egészen bezárják a maguk külön kis világát. A völgyet, a katlant, a tenyéryínek látszó erdőséget és a benne csörgedező patakot úgy veszik körül, mint valami hatalmas fal vagy lombokkal díszített természetes koszorú. Néha egészen fölemelkednek a felhőkig, raj-

tuk gurulnak végig a felhőtarajok s akkor, amikor az ég és a föld így összeér, azt hinné az ember, hogy teljesen benne rekedt az élet. Ami itt van, az csak itt él és sehol máshol. Talán egy kicsit magára hagyatottan, talán egy kicsit ismeretlenül él, mint azok a madarak, azok az erdei énekes madarak, amelyekről az ember tud, de amelyeket még soha nem látott.

Pájót gyakran fogták el ezek a gondolatok, amikor a sumádiai hegyeket járta, s főleg akkor, amikor a völgybe ereszkedett s a kőfalak eltakarták előle a tá-

volabbi világot. Jöttek ezek a gondolatok, gomolyogtak benne, mint a felhők fenn a hegyeken, de ahogy jöttek, úgy el is hessegette őket, mert elfoglalták helyüket a dalok... Tele van ez a Szerbia dallal. Az ember akárhová néz: akár a fűre, a lankásra, az ott legelésző fehér báránysra, fölötte a fák koronáira vagy egyenesen föl a hegygerince, gondolataival mindjárt érzelme is melódiába szökken.

Pájó hol dalolt, hol meg fütyörészett: így járta egyedül — és mégsem egyedül — sokszor napokon át a lakatlan vidéket.

A sürgönydrótok ellenőre volt. Minden fölszerelése két lábraszerezhető póznamászó kapocs és egy vékonyka dróttal ellátott fejhallgató, amit mélyen a zsebébe süllyesztve hordott. Ezekkel járta a hegyeket, mindenütt a vonal mentén, a megjelölt szakaszon fölmászott a sürgönypóznára, bekapcsolta hallgatóját a vezetékbe és kipróbálta mind a drótokat. A kapcsológomb ide-oda került a dróton, ahol úgy vélte már, hogy nem viszi tovább a szót, hogy hátha megtalálja a hibát s a távolról jövő hangoknak útját egyengeti, hogy a hanghullámokon, a drótokon át tovább zengjenek. Ha egy-egy hang így föl szabadult és messzire továbbjutott, boldogan füttyentett és utána zengett a dal fenn a sürgönypóznák tetején...

Elhangzott a dal s ő a hegyek fölött a felhőket nézte. Fejhallgatójában ezer és ezer hang duruzsolt mindig s közülök kicsengett egy női hang:

— Dalolj Pájó, dalolj!...

Amikor ezt a hangot először hallotta, az első pillanatban nem tudta mire vélni: ki szólítja őt néven a végtelen távolból, hiszen azon a pár blaznavai emberen kívül jóformán senki sem ismeri. Nemcsak a nevét nem tudja, de azt sem, hogy a világon van. Hát még a külsejéről? Van-e bajsza vagy nincsen, kék vagy barna a szeme vagy éppen fekete, egyenes vagy görnyedt a járása, hány tavasz borult itt virágba fölötte a hegyeken, s még vagy ezernyi kérdés. Mindezt legföljebb csak az anyja tudja s részben az a pár ember ott a völgyben, ahonnan ő mindig napokig tartó portyájára indul és keresi a végtelen drótokon a hibákat.

De ez a hang többször is megismétlődött.

Ilyenkor ő még erősebben odaszorította a gombot a drótra és még zengőbben fölhangzott a dal:

„Dodji mi draga, dodji...”

Valahol messze, a drót túlsó végén, a belgrádi központban Branka, a telefonos kisasszony jelentkezett és szíves hallgatónak szegődött hozzá majd minden alkalommal. És elég is volt csupán csak annyira, hogy a biztatást hallja, ő mindjárt ráhajolt a drótra, kedvesen nevetett neki és szinte kifogyhatatlan volt a szóból, a dalból.

Pájó itt született, a szerbiai hegyek között és még ma is itt él. Olyan ember ő, akinek minden öröme és minden szórakozása az a körút, amelyet nap-nap után tesz a sürgönykarók alatt mindig vigyázva és figyelve: hogyan duruzsol odafenn a drót. A drótokkal beszélget és a dróton keresztül él együtt a völgykatlanon túl élő világgal. Brankát még soha nem látta, nem is találkozott vele, csak így a sürgönykaró tetején hallotta, hogy ott valahol a belgrádi központban dolgozik és továbbítja mindenkinek a szavát, az üzenetét.

„Valahogy úgy lehet ez a Branka is — gondolta Pájó —, mint én. Mindig ott van, ahol a dróton hívónak, keresőnek segíteni kell, alig hogy egyet-kettőt szól a hangja, máris jön helyette a hívott jelentkező, s erre ő elhallgat, helyette amazok beszédének nyomán duruzsol a drót. És ő örül, tud örülni annak, hogy mások között zavartalanul folyik a beszélgetés; röppen a hang téren és időn át föltartoztathatatlanul, mindig annál boldogabb, minél nagyobb távolságokat tud beérni, mert akkor érzi igazán, hogy a hang a legmesszebb ható emberi életjel, amelybe — s ezt ők tudják legjobban — az emberi érzelem mind belefér... Branka is ilyen nagyon szeretheti a hangot és a drótot, sokan nem is hinnék, hogy tud az ember egészen jelentéktelennek tűnő dolgokat szeretni...”

Pájó sokáig csak Brankának dalolt. És ő úgy is gondolta, amikor fölszökött a sürgönypózna tetejére, hogy a sumádiai hegyek között elhangzott dalt nem is hallgatja más csak ő és ez a táj itt ezekkel a festőien szép lankásokkal, a kis erdőcskéekkel, amelyek úgy festenek innen, a sürgönypózna tetejéről, mint elszórt virágcsokrok a nagy hepehupás mezőségen.

Egyszer, amikor a drótot így vizsgál-gatta, ahogy ő mondani szokta: „végezte ellenőrző munkálatait”, valahogy több női hangot is hallott. De akkor még a többire nem figyelt, csak Branka hangját kereste a duruzsolásban. Meg is hallotta egyhamar. És szólt, öneki szólt:

— Pájó! Holnap vasárnap van és én ügyeletes vagyok. Ugye, te ott nem dolgozol?

Pájó az első pillanatban nem tudta mire vélni, csak hümmögött valamit, amiből mégis kibontakozott a hangfoszlányokból összerakható kérdés:

— M-i-é-r-t?

Branka egy kicsit megszeppent, de azért mégis kimondta:

— Úgy gondoltam, vasárnap is mássz föl ott valahol a sürgönypóznára, ha nem is olyan messze, mint a munkanapon, hanem valahol közelebb a pihenőhelyedhez, szóval mássz föl holnap délután is és dalj nekem . . .

Pájó lenyelte a zsibbadó torkába szorult nyálat és megígérte, hogy ott lesz a találkozón.

Másnap szép verőfényes vasárnap délután volt, még szebb volt a blaznovai völgy, mint amilyen lenni szokott, Pájó füttyörészve indult az erdő alá, ahol elég zavartalan helyen állt a pózna, hogy időben ott legyen a „légyotton”. Fölkapaszkodott a póznára, rákapcsolta a kis gom-

bot a drótra és se szó, se beszéd, énekelni kezdett:

„Dodji mi draga, dodji . . .”

Amikor elhangzott a dal, kevéssel utána, Bránka jelentkezett a drót másik végén. Egészen különös volt a hangja. Nem olyan, mint a hétköznapiakon. Tele volt érzellemmel, talán egy kis meghatottsággal is, az is lehet, hogy egy-két könnycsepp szorult a hangszálai közé, nem lehet azt tudni ilyen messziről, és a dróton keresztül nem is láthatja az ember, csak az az egy biztos, hogy csodálatosan megszépült a hangja, amikor azt mondta:

— Köszönöm Pájó, hogy eljöttél . . .
És köszönöm ezt a dalt . . .

Pájó nem tudta akkor még, hogy ez szerelem is lehet, hogy így is lehet szeretni valakit, vagy valakit. De úgy érezte, hogy most még jobban szereti ezeket a duruzsoló drótokat, ezeket a karcsú, tépett sürgönykarókat és a tiszta, szép emberi hangot, amely úgy száll a téren és időn át, mint az a szabad madár, amely itt kering Sumádia hegyei fölött olyan magasan, hogy néha szinte beleveszik a fellegekbe.

Párnámra átnyujtott ujjperccel...

Ne félj, nem vesznek el már tőled
az ismerős, diákkori utcák:
itt is nyomomba szegődik;
imbolygó lámpákkal előmbe vetődik
asszonyos kis tekinteted
és az oktalan szomorúság.

Ülsz otthon ölbehullt kezekkel,
les-vársz az éjszakára.
Pillantásod lankáim átfoly'
a bizonyosság végtelen fényugára
s így ülsz, karcsúszemöldű,
szerelmés kis japáni gésám . . .
Sem szűzek, sem madonnák
így nem néztek sohasem énrám.

Ülsz otthon fehér nyoszolyádban.
Lábodnál didergő kis virágaid
kinyujtják feléd soványka karjaik' —
vagy álmatag szép királyleányka . . .

A Hold ezüst haja kihalt karaulák hegyén
leng szóltan húszévesek szuronya hegyén
s a szomszédban érted zokog a kaszárnya

Vársz otthon halálos dermedettel,
meleg méhedben egy szőke kisgyerekekkel.
Más senki, senki sem . . .

Fekszel, párnámra átsímult ujjperccel,
suttogd, csak suttogd (ne eressz el!):
„Virágos kert az én szívem . . . !”

Ne félj, nem vesznek el tőled
csak örökre visszavezetnek
bohó kis verejtékgyöngyök,
mik léperegnek halovány arcodon.

Ha majd gyolcs jó derekad
ős kín kése hasítja át,
kínom az egekbe taszítja föl magát
s a Nap olvadt korongját
két csonka kezemmel
izzón átfogom.

Fehér Ferenc